

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Guilielmi Adolphi Scribonii, Ex Aristotele Et Aliis
summis philosophis repetita**

Scribonius, Wilhelm Adolf

Hanoviae, 1593

VD16 S 5114

Illustri Et Generoso Domino, Domino Simoni, Comiti in Lippia & Rethperg,
Domino in Esentz, Stedesdorff & VVitmunden, Domino suo clementissimo.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56572)

ILLUSTRI ET GENEROSO

DOMINO, DOMINO SIMONI,
Comiti in Lippia & Rethperg, Domino in
Elsentz, Stedesdorff & VVitmunden, Do-
mino suo clementissimo.

UM non tam jucunda & utilis sit o-
mnium ingenuarum artium cogni-
tio, quam ad conservandum homi-
nis vitam summoperé necessaria: eas
tamen præcipuè cognoscendas, studi-
osissimeq; addiscèdas esse censemus, quæ plus quam
reliqua mortalium generi utilitatis adferre con-
sueverunt. Quales sunt non quæ aliis tantum com-
modius intelligendis inserviunt atq; subministrât,
sed quæ piissimam rerum doctrinam nobis descri-
bunt & exhibent, Physica & Ethica. Ex his siqui-
dem tum rerum variarum, tum cunctarum vitæ
nostræ actionum ritè informandarum scientiam
nobis comparare possumus. Et si harum quoq; col-
latio sit instituenda, Ethica certè Philosophia tan-
tò nobilior sublimiorq; apparet, quanto subjectum
eius quam Physicæ artis illustrius est. Versatur e-
nim circa animum bonis moribus excolendum, ut
honestatem in omni vita ob oculos positam habea-

4 GULIELMI SCRIBONII
mus. Nempe docet hæc honesté, officiosé, virtuti
congruenter, & tandem beaté vivere. Hac omni
etati, omnibusque hominibus sua officia, & quid
eos facere conveniat, legitimé præscribit. Unde et
iam Græci ista officia, κατὰ φύσιν, seu recté facta,
teste Cicerone, vocarunt. Hac optima verissimâ
animi cultura est, actiones universas, prout de
dirigens ac gubernans. Hac denique Justitia, qua
hominum societatem conversationemq; conjungit
& tuetur, moderatrix est: adeoq; totius Jurispru
dentia, seu legum cunctarum scientie fons & origo
est. Dignissima igitur, qua ab omnibus liber alibu
ingeniis, & heroicis principibusq; hominibus, qui
bus aliquid novisse cordi est, vel mediocriter sal
tem percipiatur. Quid si absolutissimam plurimâ
rerum scientiam adeptus sis, ac turpiter tamen
& immodesté vivas? An propter cognitionem, aut
multiplicem eruditionem laude dignus sis? Non
sané. Morum integritas plus hominem exornat,
quàm rerum notitia. Et eruditissimus quisq; cul
patur, si non ex rationis præscripto vivat, & bene
moratus sit. Qui verò moribus excultus honesté
vivit, is commendatur etiam à multis, ut maximè
haud insignem sibi scientiam compararit. Ethica
igitur disciplina diligentissimè omnium cognoscenda
fuerit. Quod cum Socrates intellexisset, Philoso
phiam à caelis ad terras denuò revocavit, id est, E
thicam quoq; qua actionib. hominum moderan
dis leges præscriberet, introduxit, ut cum Physica
quam prisca homines in primis coluissent, illam
quoq;

EPIST. DEDICATORIA. §

quos sedulo, cum suis exercebant. Iſtam verò So-
 cratis doctrinam Platò in multis ſuis dialogis paſ-
 ſim nobis deſcriptam reliquit, præſertim in 10 libris
 De legibus, & totidem De republ. item ſeparatim
 in Menone, & alibi. Ariſtoteles poſtmodum tum
 in Nicomachicis, tum in aliis alio nomine inſcri-
 ptis Ethicis copioſe hanc Philoſophia partem tra-
 ctavit. Quid igitur eſt, quod à noſtris tantopere
 negligitur atque contemnitur? An quòd minus
 methodicè, ſed confuſe, & perplexè admodum à
 plerique deſcripta ſit? Certe hoc unum eſt, quod
 multos à multis auctoribus ſcriptisq; eorū abſter-
 runt. Methodus ſiquidem neglecta omnem intelli-
 gentiam impedit. Annòn igitur quaſi veris, Ari-
 ſtotelis Ethica catholica eſt & ſufficiens? Annè is
 accuratè ſatis & copioſe illam tradidit? Plurima
 quidem ſcripſit, quorum tamen multis Philoſophia
 Moralis carere poterat. De vitiis ferè plura, quàm
 de ipſis virtutibus docuit, eaq; univerſa ordine ſa-
 tis præpoſtero. Imò etiam, quæ omnium primò re-
 quiruntur, definitio Ethicæ nulla ponitur, virtutes e-
 numerantur ac diſtribuantur, antequam quid ſit
 virtus, generaliter explicetur. Interpretes tamen
 & ipſi hunc ordinem, ceu bonum atq; legitimum, in
 ſuis Commentariis ſtudioſe obſervarunt. Et hæc
 præceptorum confuſio multos diſcipulos moleſta-
 vit, ac ſecit, ut artem illam omninò difficilem &
 intricatam eſſe putarent. Altera cauſſa eſt, eaque
 quodammodo gravior, quod pleriq; ex recentiori-
 bus ſibi perſuaſiſſimum habeant, Ethicã ſcientiam

nulla ratione distingui posse à Theologia; utpote
 qua verius & rectius de omni virtutū genere pra-
 cipiatur, illam scilicet esse Theologiam, & vicissim.
 Sed si probe attendatur, maximum est utriusque
 scientiae discrimen. Theologia est scientia sive ars
 Deum recte cognoscendi: Ethica vero scientia est
 informandi mores praesertim vero externos, ut am-
 mus iis excultus semper virtuti congruenter vivat.
 Definitio diversa utriusque, diversum quoque subje-
 ctum atque finem arguit. Neutiquam igitur artes
 istae sunt confundendae. Multi Ethnici, aliique popu-
 li inculpate honesteque coram mundo vixerunt, il-
 lustribus multis virtutibus exornati, Deum tamen
 recte haud cognoverunt: ut Turcae, Iudaei, &c. qui
 plurimas virtutes absque perfecta Dei cognitione
 exercuerunt. Ethici itaque fuerunt, non autem The-
 ologi. Id quod satis arguit, Ethicam à Theologia
 multum differre. Aliud est mores excolere, aliud
 est Deum verum cognoscere. Adeoque utilissimum
 est scire quousque natura in moderandis actionibus
 hominum, & morum cultura progredi possit, etiam
 in iis qui Theologiam numquam audiverunt. Quo-
 obrem Ethica inter reliquas Philosophiae partes ger-
 manas retinenda, & cum iis diligentissime ample-
 ctenda. Nec persuaderi sibi hac ratione patienter
 ingenui adolescentes, quo minus illi strenuam opi-
 nam navare cogitent. Hinc enim intelligent, qua-
 nam officia sibi maxime convenient, quomodo cum
 aliis & inter alios recte vivere, & actiones suas in
 domo, tum foris instituire debeant. Praesertim vero

EPIST. DEDICATORIA. 7

ii, qui alius ad Juridicam facultatē ascendere cupiunt, ex eadē totius Juris fundamenta brevissimē percipient. Numquam igitur absq; illa quidquam laude dignū prestare efficereq; poterunt. Idē enim facturi essent, ac si quis adificiū nōdum posito fundamento exstruere vellet. Quemadmodum nemo unquā Medicus dogmatic⁹ sive rationalis esse potest, qui non sit Physicus, vel, ut Galen. loquitur, qui non sit Philosophus: Sic impossibile est quenquā in Juris prudentia aliquid prestare, qui Ethicā sciētia destituatur. Quod verō ad compendiosiorē facilitatemq; eā cognoscendi ratione pertinet illa ipsa, ut Galia artes, ad Logica prescriptū methodice informari & describi potest, ut omnia ejus praecepta cōveniant legibus, καὶ τὰ πρῶτα, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ἀρχοῦ, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ἐπιπέδου: adeoq; definitionibus tantum & distributionibus comprehendantur: iis solummodo, quae verē ad eam artem pertinent, propositis, alienis omissis, omnibusq; suo ordine ritē collocatis. Ejusmodi enim descriptio ad majorem intelligentiam, & memoriā faciliorem optimē conducet, & plures ad amorem Ethicæ alliciet & incitabit. Quamvis nihil etiam perspicuē explicari & doceri possit, quin difficile videatur studium & diligentiam non adhibentibus. Quod ipsum cū ante aliquot annos Marpurgi alius perpenderem, data mihi tum temporis occasione nonnullis discipulis praelegendi Ethicam Aristotelis: illis, quoad fieri posset, brevissimē doctrinam ejus propositurus, ea tantum tradidi, quae omnium maximē ad rem ipsam

facere viderentur: aliud si quid accedebat, praesertim vero prolixiores quas continebat aliorum de summo bono disputationes, uberioremque vitiorum singulorum explicationem omittens: in primis autem ordinem, qui admodum erat transpositus, aliquoties immutans; Ethica scilicet primum definienda, deinde distribuenda: Virtutis similiter definitio priore loco, distributio posteriore tradenda, quod deesset, copiosius indicandum videbatur. Quandoquidem verò ubique Aristotelis verba secutus essem, nescio quid me demovebat, illa qualemcumque meam operam inscribere Repetitionem Ethicae Aristoteleae. Inter repetendum enim omnino licitum esse puto, auctoris, cuius verborum seriem alioquin mutare non decet, sententiam atque mentem, in verso etiam ordine plenius interpretari. Hunc porro laborem meum cum scholarum quarundam profecti nescio ex quibus rescivissent: petierunt iamdiu ut sibi suisque discipulis eum communicare vellem. A qua quidem petitione, et res laudabilis, commoditatem querere suorum discipulorum: sed difficilior quam cui ego satisfacere queam. Attamen amicis et bonis omnibus vel quocumque modo gratificandum esse ratus, facillime passus fui mihi persuaderi, ut haec quamvis minuta et exilia in publicum proponere non reformidarem: si forsitan reperirentur, quibus haec mea studia utilia futura essent: maxime propter juventutem nostram Corbachianam, cui post auditas lectiones Physicas Ethica quoque coniungenda videbatur. At qui mirabuntur

II
 EPIST. DEDICATORIA. 9

buntur puto plurimi, quid sit, quod ego repetitiones
 hasce Philosophicas sub V. G. nomine, quae plurib.
 alius districta est curis atq; negotiis, quam ut his le-
 gendis vacare queat, edi voluerim. Sed causas illi
 consideret, & facilius hanc rem judicabunt. Quid
 enim hoc mirum sub eius persona honestatis & ju-
 stitiae artem commendare, qui illas ipsas in omnib.
 rebus recte administrandis studiosissime sectatur.
 Haec igitur causa fuit, Generose Comes, me vestra
 Generositate praecipue hujus libelli faultricem quasi-
 visse, quod qui doctrinam virtutem ex eo perce-
 pueri essent, in V. G. vivum illarum exemplar &
 speculum splendidum habere ac intueri possint. De-
 inde, quod qui literas & disciplinas ingenuas pluri-
 mi facit, is literarum quoque studia & scripta o-
 mnium defendere & tueri queat. Quanti-
 autem vestra Generositate artium liberalium scien-
 tiam faciat, & in quo pretio habeat, testis est in pri-
 mi Lemgovensium Schola, quam ad imitationem
 Generosissimorum majorum suorum haud exiguo
 subsidio atq; stipendio indies fovere & alere cum
 maxima juventutis literariae commoditate non
 desinit. Eiusdem indicio est, quod G. V. eruditissi-
 mos quoque tantum in consiliis suis perpetuo adhi-
 beat. Taceo clementiam, benevolentiam & huma-
 nitatem erga subditos, aliasque virtutes plurimas;
 quarum impulsu, Generose Domine Comes, te hu-
 jus doctrinae iudicem elegi. Huc accedit, quod ejus-
 dem Scholae Lemgovensis Rector HENRICUS
 BETULEJUS, vir omni doctrinarum genere ex-

IO GU. SCRIB. EP. DEDIC.

cultissimus, haud minima edēdi hujus libelli causa existit. Addidi autem huic Ethica dialogum Platonis De virtute, propter similem materiam, quae in eo tractatur, utpote qui etiā unā cum Ethicis questionibus propter brevitatem vel in uno semestri spacio juventuti Scholastica proponi & prelegi possit. Vestram igitur Generos. quod superest, humiliter etiam atq; etiam rogo, ut hoc meum quaecumq; scriptum clementi & benevolo animi pro sua laudatissima rem literariam promovendi promptitudine suscipere, tueri, ab aliorumq; injuriis defendere dignetur. Quod si impetrauero, aliquando longē majora sub V. G. nomine divulgare conabor. Deus optimus maximus, omnium virtutum auctor, vestram Generos. Republica tum Scholastica tum politica incolumem diuissimē conservet & tueatur.

V. G. obsequentiss. alumnus

Gulielmus Adolphus Scribo-
nius Marpurg.